12. MEKTUP

١٢ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ الثَّانِى عَشَرَ اِلَى أَخِيهِ الْحَقِيقِىِّ الْمِيَانْ غُلَامِ مُحَمَّدٍ فِى بَيَانِ اَنَّ الْمَلَكَ وَاِنْ كَانَ مُشَاهِدًا لِــلْاَصْلِ وَشُهُودَ اْلاِنْسَانِ فِى مِرْآةِ اْلاَنْفُسِ وَلَكِنْ جُعِلَتْ تِلْكَ الدَّوْلَةُ فِيهِ كَالْجُزْءِ مِنْهُ وَتَرَتُّبَ الْبَقَاءِ عَلَيْهِ وَمَا يُنَاسِبُهُ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى (**اِعْلَمْ**) اَنَّ الْمَلَائِكَةَ الْكِرَامَ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ مُشَاهِدُونَ لِلْاَصْلِ وَمُتَوَجِّهُونَ اِلَيْهِ وَمُتَعَلِّقُونَ بِهِ وَشَائِبَةُ الظِّلِّيَّةِ مَفْقُودَةٌ فِى حَقِّهِمْ وَاْلاِنْسَانُ الْمِسْكِينُ الْعَاجِزُ قَلَّمَا يَضَعُ قَدَمَهُ فِى خَارِجِ الظِّلِّيَّةِ فِى هٰذِهِ النَّشْأَةِ وَيُحَصِّلُ شُهُودًا دَائِمِيًّا بِدُونِ وِسَاطَةِ مَرَايَا اْلآفَاقِ وَاْلاَنْفُسِ وَبَعْدَ الْوُصُولِ اِلَى اْلاَصْلِ يَتَجَلَّى فِى مِرْآةِ قَلْبِهِ لُمْعَةٌ مِنْ تَشَعْشُعِ اَنْوَارِ اْلاَصْلِ وَيَرْجِعُ اِلَى الْعَالَمِ وَيُحَالُ فِيهِ عَلَيْهِ تَرْبِيَةُ النَّاقِصِينَ وَفِى هٰذَا الرُّجُوعِ تَرْبِيَةُ نَفْسِهِ وَتَرْبِيَةُ غَيْرِهِ فَاِنَّ تِلْكَ اللَّمْعَةَ الَّتِى جُعِلَتْ كَالْجُزْءِ مِنْهُ تَجْعَلُ اَجْزَاءَهُ اْلاُخَرَ مُنْصَبِغَةً بِصِبْغِهَا فِى مُدَّةِ رُجُوعِهِ وَمُتَلَوِّنَةً بِلَوْنِهَا كَمَا اَنَّهُ يُخْرِجُ غَيْرَهُ مِنْ مَضِيقِ النَّقْصِ اِلَى فَضَاءِ الْكَمَالِ وَيَلْلُهُمْ مِنَ الْغَيْبِ اِلَى الشُّهُودِ فَاِذَا تَمَّتْ مُدَّةُ الدَّعْوَةِ وَالرُّجُوعِ وَبَلَغَ الْكِتَابُ اَجَلَهُ يَظْهَرُ فِيهِ شَوْقُ اْلاَصْلِ وَيَقُومُ مِنْ بَاطِنِهِ نِدَاءُ "**اَلرَّفِيقُ اْلاَعْلَى**" وَيَتَخَلَّصُ مِنْ تَعَلُّقَاتٍ شَتَّى وَيَنْقُلُ حُمُولَهُ مِنَ الْغَيْبِ اِلَى الشَّهَادَةِ وَتَخْرُجُ مُعَامَلَتُهُ مِنَ الْمُرَاسَلَةِ اِلَى الْمُعَانَقَةِ وَيَصْدُقُ هُنَا "**اَلْمَوْتُ جِسْرٌ يُوصِلُ الْحَبِيبَ اِلَى الْحَبِيبِ**" (**يَنْبَغِى**) أَنْ يُعْلَمَ اَنَّ الْمَلَكَ وَاِنْ كَانَ مُشَاهِدَ اْلاَصْلِ وَشُهُودَ اْلاِنْسَانِ فِى مِرْآةِ اْلاَنْفُسِ وَلَكِنْ جُعِلَتْ تِلْكَ الدَّوْلَةُ فِى اْلاِنْسَانِ كَالْجُزْءِ مِنْهُ وَاُعْطِىَ الْبَقَاءُ بِهَا وَجُعِلَ مُتَحَقِّقًا بِهَا بِخِلَافِ الْمَلَكِ فَاِنَّ تِلْكَ الدَّوْلَةَ مَا جُعِلَتْ فِيهِ كَالْجُزْءِ مِنْهُ بَلْ لَهُمُ النَّظَارَةُ مِنَ الْخَارِجِ وَلَيْسَ لَهُمْ بَقَاءٌ وَتَحَقُّقٌ بِهَا وَلَيْسَ فِيهِمْ ذَلِكَ اْلاِنْصِبَاغُ وَالتَّلَوُّنُ بِلَوْنِ اْلاَصْلِ الَّذِى تَيَسَّرَ لِــلْاِنْسَانِ وَاْلاِخْتِصَاصُ الَّذِى حَصَلَ لِلْفَرْشِيِّينَ لَيْسَ هُوَ لِلْقُدْسِيِّينَ فَاِنَّ تَفَاوُتَ مَا بَيْنَ الْبَاطِنِ وَالْخَارِجِ كَثِيرٌ وَاِنْ كَانَتِ الدَّوْلَةُ الْبَاطِنِيَّةُ كَالْجُزْءِ وَالدَّوْلَةُ الْخَارِجِيَّةُ كَالْكُلِّ وَلَكِنَّ

الْبَاطِنَ بَاطِنٌ وَالْخَارِجُ خَارِجٌ كَلاَمُنَا اِشَارَةٌ وَبِشَارَةٌ وَلِهَذَا صَارَتْ خَوَاصُّ الْبَشَرِ أَفْضَلَ مِنْ خَوَاصِّ الْمَلاَئِكَةِ وَمَعَ جَمِيعِ ذَلِكَ حَصَّلَ اسْتِحْقَاقَ الْخِلاَفَةِ "وَاللهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ" ﴿شِعْرٌ﴾:

زمين زاده برآسمان تاخته * زمين وزمانرا بس انداخة

﴿تَرْجَمَةٌ﴾

عَلاَ فَوْقَ السَّمَاءِ وَلِيدُ اَرْضٍ * وَخَلَّفَ خَلْفَهُ زَمَنًا وَاَرْضًا

وَهَذِهِ الدَّوْلَةُ اِنَّمَا تَيَسَّرَتْ لِـلْاِنْسَانِ بِوَاسِطَةِ جُزْئِهِ الْاَرْضِيِّ وَالْقَلْبُ الَّذِى صَارَ عَرْشَ اللهِ اِنَّمَا هُوَ بِدَوْلَةِ الْعُنْصُرِ التُّرَابِيِّ الَّذِى جَامِعٌ لِلْكُلِّ وَمَرْكَزُ دَائِرَةِ الْاِمْكَانِ نَعَمْ اِنَّمَا نَالَتِ الْاَرْضُ كُلَّ هَذَا الْعُلُوِّ وَالرِّفْعَةِ مِنَ الضِّعَةِ وَعَدَمِ التَّرَفُّعِ وَجَعَلَهَا التَّوَاضُعُ عَالِيَةً "مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ سُبْحَانَهُ رَفَعَهُ اللهُ" فَاِذَا رَجَعَ الْاِنْسَانُ اِلَى الْاَصْلِ بَعْدَ تَمَامِ مُدَّةِ رُجُوعِهِ وَدَعْوَتِهِ وَبَعْدَ انْصِبَاغِهِ بِصِبْغِ الْاَصْلِ وَصَارَ مُتَوَجِّهًا اِلَى جَنَابِ الْقُدْسِ فَالْيَقِينُ اَنَّ الْاِخْتِصَاصَ وَالْاِنْبِسَاطَ الَّذِى يَتَيَسَّرُ لَهُ هُنَاكَ لاَ يَكُونُ هُوَ لِغَيْرِهِ وَقُرْبُ الْمَنْزِلَةِ الَّذِى يَحْصُلُ لَهُ فِيهِ لَيْسَ لِغَيْرِهِ فَاِنَّهُ صَارَ وَاصِلاً فَانِيًا وَحَصَلَ لَهُ الْبَقَاءُ بِالْاَصْلِ وَصَارَ مُنْصَبِغًا بِصِبْغِ الْاَصْلِ فَاَيْنَ الْمَجَالُ لِغَيْرِهِ حَتَّى يَدَّعُونَ الْمُسَاوَاةَ لَهُ فَاِنَّ انْصِبَاغَ الْغَيْرِ وَاِنْ كَانَ لاِعْتِبَارِ التَّجَرُّدِ وَالتَّنَزُّهِ اَكْمَلَ وَاَتَمَّ وَلَكِنَّهُ نَاشٍ مِنْ خَارِجٍ فَحُكْمُهُ حُكْمٌ عَارِضِيٌّ وَحَيْثُ كَانَ انْصِبَاغُ الْاِنْسَانِ بَاطِنِيًّا كَانَ حُكْمُهُ حُكْمَ الذَّاتِيِّ شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا وَهَذَا الْكَمَالُ مَخْصُوصٌ بِالْاَنْبِيَاءِ صَلَوَاتُ اللهِ تَعَالَى وَتَسْلِيمَاتُهُ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ وَهُمُ الْمُرَادُونَ بِخَوَاصِّ الْبَشَرِ وَمَنْ يُبَشَّرُ بِهَذِهِ الدَّوْلَةِ الْعُظْمَى بِالْوَرَاثَةِ وَالتَّبَعِيَّةِ وَكَانَ حُصُولُ هَذِهِ الدَّوْلَةِ فِى اَصْحَابِ الْاَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ بِبَرَكَةِ الصُّحْبَةِ اَكْثَرَ وَاَزْيَدَ وَيُشَرَّفُ بِهَا غَيْرُ الْاَصْحَابِ أَيْضًا وَاِنْ كَانَ قَلِيلاً بَلْ اَقَلَّ

﴿شِعْرٌ﴾:

وَاِذَا أَتَى بَابَ الْعَجُوزِ خَلِيفَةٌ * اِيَّاكَ يَا صَاحِ وَنَتْفَ سِبَالِكَ

"رَبَّنَا اَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ" بِحُرْمَةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَوَاتُ وَالتَّحِيَّاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup İmam-ı Rabbanî'nin gerçek kardeşi Miyan Gulam Muhammed'e gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta, meleklerin asıl dairesini müşahede etmesine karşılık, insanın müşahedesinin enfüs aynasında olduğunu ve bu nimetin insanın bir cüzü kılındığını ve beka makamının bunun üzerine kurulu olduğunu beyan eder.

Allah'a hamd, peygamberlerine salat olsun.

Yüce melekler (onlara ve bizim Peygamberimiz'e salat ve selam olsun) asla yönelip daima onunla alaka kurmakta ve her zaman aslı müşahede etmektedirler. Melekler hakkında gölgelik şaibesi söz konusu değildir. Aciz insanoğlunun bu dünyada ayağını gölgeler dairesinin dışına atması ve böylece afak ve enfüs aynalarının aracılığı olmadan sürekli müşahedeye erişmesi çok nadirdir. İnsanoğlu asla ulaştığında kalbinde aslın nurlarından bir parıltı belirir. Bunun üzerine insan tekrar bu aleme döner ve noksan kimselerin terbiyesi kendisine tevdi edilir. Onun kendi nefsini ve diğer kimselerin terbiyesi yine bu dönüş esnasındadır. Asıldan aldığı bu parıltı onun bir parçası gibi olur ve insanın diğer parçaları da geri dönüşü sırasında bu parçanın rengine bürünür ve diğerleri de noksanlıktan kemale erer. Bu parça onları gaybtan şahide taşır. Davet ve dönüş müddeti tamamlanıp vade dolduğunda insanda tekrar asla olan iştiyak duyguları kabarır. Bu insanın içinden "en yüce dost" feryatları yükselmeye başlar. Böylece her tür alakadan kurtulur ve gayptan şahide doğru intikal eder. Artık onun ilişkisi mektuplaşma aşamasını geçmiş kucaklaşma safhasına varmıştır. Bu durumu anlatmak için *"ölüm bir köprüdür; dostu dosta kavuşturur"* sözü en doğru ifade şeklidir.

Şunu bilmek gerekir ki meleklerin doğrudan aslı müşahede etmesine karşılık insan ancak enfüs aynasından müşahede ediyorsa da bu adeta insanın bir parçası gibi olup beka makamı buna bağlı olarak verilir. Meleklerin durumu böyle değildir. Zira bu durum onların bir parçası gibi kılınmış değildir. Bilakis onlar için sadece dışarıdan görebilirler. Onların bekaya erişmesi söz konusu değildir. İnsanda olduğu gibi onların aslın rengine bürünmesi de mümkün değildir. Bu sebeple yer yüzü varlıklarına mahsus meziyetler kudsî varlıklarda bulunmaz. Her ne kadar batınî devlet

haricî devlete nazaran bütüne göre parça mesabesinde olsa da, batınla hariç arasındaki fark yine de çok büyüktür. Batın batındır, hariç hariçtir. Bizim sözlerimiz işaret ve müjdelerden ibaretdir. Bu meziyetine binaen, insanoğlunun seçkinleri meleklerin seçkinlerinden üstün kılınmış ve insanoğlu halifelik makamına hak kazanmıştır. *"Allah rahmetini dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir."* (Bakara, 105)

Ardında bütün zaman ve zemini bıraktı da
yerin çocuğu semaların üstüne yükseldi

Bu nimet de insana sahip olduğu toprak latifesi vesilesiyle nasip olmuştur. Kalbin Allah'ın arşı olması da yine bütün unsuları kuşatan ve imkan dairesinin merkezi olan toprak unsuru vesilesiyledir. Tabi toprak unsuru da bu mertebeye alçak gönüllülüğü sayesinde erişmiş ve tevâzuu onu yüceltmiştir. *"Her kim Allah için tevâzu gösterirse Allah da onu yüceltir."* [131] İnsan dönüş ve davet müddetini tamamlayıp aslın rengine bürünerek hazret-i zat'a yöneldikten sonra şurası kesindir ki insanın bu makamda sağladığı hususiyet ve genişlik başka kimsede bulunmaz. Yine bu makamda insanın elde ettiği yakınlık da kimseye nasip olmaz. Zira o öz zata ererek kendisini onda fani kılmış ve asılla beka bulmuştur. Artık o aslın rengine bürünmüştür. Daha ona kim eşitlik iddiasında bulunabilir! Diğerlerinin (meleklerin) aslın rengine bürünmesi zatın sıfatlardan ayrı olması itibarıyla daha yüksek olsa da bu durum onlar için dışarıdan kaynaklanmaktadır. Bu hal onlar için arizi (ilintisel)dir. İnsanın bu hali batıni olduğundan onun hükmü zati (özsel) mesabesindedir. Bu ikisi arasında ne kadar fark var! Bu kemâlât peygamberlere mahsustur. (Allah'ın salat ve selamı onların üzerine olsun). Beşerin seçkinleri ifadesinden maksat peygamberler ve onlara bağlılık ve veraset yoluyla bu büyük makamla müjdelenen ümmetin kamil velileridir. Bu makam en mükemmel haliyle Hz. Peygamberle olan arkadaşlıkları (sohbeti) sebebiyle peygamberlerin ashabına mahsustur. Evet ashabın dışındakilerden de bu makamdan nasibi olanlar vardır fakat bunların sayısı çok azdır.

Koca karının kapısına sultan gelirse
Arkadaş sakın hayretten bıyıklarını yolmayasın.

"Ey Rabbimiz! Nûrumuzu bizim için tamamla, bizi bağışla; çünkü sen her şeye kadirsin." (Tahrim, 8) Peygamberlerin efendisi (Allah'ın salat ve selamı onun üzerine olsun) hürmetine bizim bu duamızı kabul buyur ya Rabbi!

---

[131] el-Heysemi, *Mecmaü'z-Zevâid*, c. 8, s. 102, hadis no, 13067; es-Suyûti, *el-Camiu's-Sağir*, hadis no, 8605.

KELİME ANLAMI

12 اَلْمَكْتُوبُ الثَّانى عَشَرَ **On ikinci mektup** *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى أَخيهِ الْحَقيقىِّ
Gerçek kardeşi مُحَمَّد غُلاَمِ الْمِيَانْ **Miyan Gulam Muhammed'e** *(Mektup ne hakkındadır?)*
فى بَيَانِ **Şunun beyanı hakkındadır ki,** اَنَّ الْمَلَكَ **Melek** لِـلْاَصْلِ وَاِنْ كَانَ مُشَاهِدًا
Her ne kadar aslı müşahede etse de وَشُهُودَ الْاِنْسَانِ **İnsanın müşahedesi de** فى
مِرْآةِ الْاَنْفُسِ **Enfüs aynasında olsa da** وَلَكِنْ جُعِلَتْ تِلْكَ الدَّوْلَةُ فيهِ **Yalnız insandaki**
şu nimet kılındı *(Ne kılındı?)* كَالْجُزْءِ مِنْهُ **Ondan bir parça gibi** وَتَرَتَّبَ الْبَقَاءُ عَلَيْهِ **Ve**
ona beka terettüp etti وَمَا يُنَاسِبُهُ **Ve buna uygun konular hakkındadır**

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلاَمٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun
(اِعْلَمْ) Bilesin ki; اَنَّ الْمَلاَئِكَةَ الْكِرَامَ Kerem sahibi melekler عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِمْ
Peygamberimize ve onlara olsun *(Ne?)* اَلصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Salat-u selam *(Melekler nedir?)*
وَمُتَعَلِّقُونَ بِهِ Aslı müşahede ederler وَمُتَوَجِّهُونَ اِلَيْهِ Ona yönelicidirler مُشَاهِدُونَ لِـلْاَصْلِ
Onunla ilgilenirler وَشَائِبَةُ الظِّلِّيَّةِ مَفْقُودَةٌ فى حَقِّهِمْ Ve de zılliyet şaibesi onlar hakkında
yoktur وَالْاِنْسَانُ الْمِسْكينُ الْعَاجِزُ Aciz ve miskin olan insan *(Nedir?)* قَلَّمَا يَضَعُ قَدَمَهُ Az kere
ayağını koyar *(Nereye?)* فى خَارِجِ الظِّلِّيَّةِ Zılliyet dairesinin dışına *(Nerede?)* فى هَذِهِ النَّشْأَةِ Bu
dünyada بِدُونِ وِسَاطَةِ مَرَايَا Ve daimi müşahedeyi kazanır *(Nasıl?)* وَيُحَصِّلُ شُهُودًا دَائِمِيًّا
الْآفَاقِ وَالْاَنْفُسِ Afak ve enfüs aynalarının vasıtası olmadan وَبَعْدَ الْوُصُولِ اِلَى الْاَصْلِ Ve
asla ulaştıktan sonra يَتَجَلَّى فى مِرْآةِ قَلْبِهِ Onun kalp aynasında tecelli eder *(Ne?)* لُمْعَةٌ مِنْ
تَشَعْشُعِ اَنْوَارِ الْاَصْلِ Asla ait nurların yayılmasından bir parıltı وَيَرْجِعُ اِلَى الْعَالَمِ Ve tekrar
aleme döner وَيُحَالُ فيهِ عَلَيْهِ O alemde kendisine yüklenir *(Ne?)* تَرْبِيَةُ النَّاقِصينَ Noksan
insanların terbiyesi وَفى هَذَا الرُّجُوعِ Ve bu dönüşte vardır *(Ne?)* تَرْبِيَةُ نَفْسِهِ وَتَرْبِيَةُ غَيْرِهِ
Kendi ve başkasının nefsini terbiyesi فَاِنَّ تِلْكَ اللُّمْعَةَ الَّتى جُعِلَتْ Çünkü kılınan şu
parıldı *(Ne kılınan?)* كَالْجُزْءِ مِنْهُ Kendisinden bir parça gibi تَجْعَلُ اَجْزَاءَهُ الْاُخَرَ Onun diğer
cüz'lerini kılar *(Ne kılar?)* مُنْصَبِغَةً بِصِبْغِهَا Kendi boyası ile boyanmış *(Ne zaman bunu yapar?)* فى مُدَّةِ رُجُوعِهِ Dönüş müddetinde *(Daha ne kılar?)* وَمُتَلَوِّنَةً بِلَوْنِهَا Kendi rengiyle
renkleşmiş كَمَا اَنَّهُ يُخْرِجُ غَيْرَهُ Nitekim o insan başkasını çıkarır *(Nereden?)* مِنْ مَضيقِ النَّقْصِ

وَيَدُلُّهُمْ مِنَ الْغَيْبِ اِلَى Noksanlık darlığından *(Neyce?)* اِلَى فَضَاءِ الْكَمَالِ Kemal fezasına
الشُّهُودِ Ve onlara gaipten müşahedeye yol gösterir فَاِذَا تَمَّتْ مُدَّةُ الدَّعْوَةِ وَالرُّجُوعِ Dönüş
ve davet müddeti tamamlanınca وَبَلَغَ الْكِتَابُ اَجَلَهُ Alın yazısı da eceline ulaşınca يَظْهَرُ
فِيهِ شَوْقُ الْاَصْلِ Onda asla olan şevk açığa çıkar "اَلرَّفِيقُ الْاَعْلَى" وَيَقُومُ مِنْ بَاطِنِهِ نِدَاءُ Ve
içinden 'yüce dost' nidası gelir وَيَتَخَلَّصُ kurtulur *(Neden?)* مِنْ تَعَلُّقَاتٍ شَتَّى Birçok farklı
uğraşlardan وَيَنْقُلُ حُمُولَهُ Kendi yükünü taşır مِنَ الْغَيْبِ اِلَى الشَّهَادَةِ Gaipten müşahedeye
وَتَخْرُجُ مُعَامَلَتُهُ Ve muamelesi çıkar مِنَ الْمُرَاسَلَةِ اِلَى الْمُعَانَقَةِ Mektuplaşmadan
kucaklaşmaya وَيَصْدُقُ هُنَا Ve orada doğru olur *(Ne?)* اَلْمَوْتُ جِسْرٌ Ölüm bir köprüdür
اَنَّ يُوصِلُ الْحَبِيبَ اِلَى الْحَبِيبِ Sevgiliyi sevgiliye kavuşturur (يَنْبَغِي) أَنْ يُعْلَمَ Bilinmelidir ki;
وَشُهُودَ الْاِنْسَانِ اَلْمَلَكَ وَاِنْ كَانَ مُشَاهِدَ الْاَصْلِ Melek her ne kadar aslı müşahede etse de
وَلَكِنْ جُعِلَتْ تِلْكَ فِى مِرْآةِ الْاَنْفُسِ İnsanın müşahedesi de enfüs aynasında olsa da
الدَّوْلَةُ Yalnız bu nimet kılındı *(Kimde?)* فِى الْاِنْسَانِ İnsanda *(Ne kılındı?)* كَالْجُزْءِ مِنْهُ Ondan
bir parça gibi وَجُعِلَ مُتَحَقِّقًا بِهَا Ve o nimet sebebiyle beka verildi وَاُعْطِىَ الْبَقَاءُ بِهَا Ve o
nimeti elde etmiş oldu بِخِلَافِ الْمَلَكِ Melek böyle değildir *(Niçin?)* فَاِنَّ تِلْكَ الدَّوْلَةَ Çünkü
bu nimet *(Nedir?)* بَلْ لَهُمُ النَّظَارَةُ مَا جُعِلَتْ فِيهِ كَالْجُزْءِ مِنْهُ Ondan bir bir parça kılınmamıştır
مِنَ الْخَارِجِ Bilakis onlara dışarıdan izlemek vardır وَلَيْسَ لَهُمْ Ve onlar için yoktur *(Ne?)*
بَقَاءٌ وَتَحَقُّقٌ بِهَا Bu nimetle beka ve onu elde etmek وَلَيْسَ فِيهِمْ ذَلِكَ الْاِنْصِبَاغُ Onlarda bu
boyanma da yoktur *(Başka ne yoktur?)* وَالتَّلَوُّنُ بِلَوْنِ الْاَصْلِ Aslın rengiyle renklenmek de
yoktur الَّذِى Öyle asıl ki; تَيَسَّرَ لِلْاِنْسَانِ İnsana nasip oluyor وَالْاِخْتِصَاصُ الَّذِى حَصَلَ
لِلْفَرْشِيِّينَ Yeryüzüne mensup olan insanların eline geçen özellik *(Nedir?)* لَيْسَ هُوَ لِلْقُدْسِيِّينَ
Kudse mensup olan meleklerde yoktur *(Niçin?)* فَاِنَّ تَفَاوُتَ مَا بَيْنَ الْبَاطِنِ وَالْخَارِجِ كَثِيرٌ
Çünkü bâtın ve hariç arasında çok fark vardır وَاِنْ كَانَتِ الدَّوْلَةُ الْبَاطِنِيَّةُ كَالْجُزْءِ Her ne
kadar bâtınî nimetler parça gibi وَالدَّوْلَةُ الْخَارِجِيَّةُ كَالْكُلِّ Ve harici nimet de bütün gibi
olsa da وَلَكِنَّ الْبَاطِنَ بَاطِنٌ Fakat bâtın bâtındır وَالْخَارِجُ خَارِجٌ Hariç de hariçtir كَلَامُنَا
اِشَارَةٌ وَبِشَارَةٌ Bizim sözlerimiz işaret ve müjdedir وَلِهَذَا صَارَتْ خَوَاصُّ الْبَشَرِ Bundan
dolayı insanların en seçkinleri olmuştur *(Ne?)* أَفْضَلَ مِنْ خَوَاصِّ الْمَلَائِكَةِ Meleklerin en
seçkinlerinden daha üstün وَمَعَ جَمِيعِ ذَلِكَ Tüm bunlarla birlikte حَصَّلَ اسْتِحْقَاقَ الْخِلَافَةِ

İnsan halifelik hakkını kazanmıştır وَاللّٰهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِه Allâh Teâla rahmetini has kılar *(Kime?)* مَنْ يَشَاءُ Dilediğine وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ Allah büyük lütuf sahibidir ﴿شِعْرٌ﴾ Şiir:

وَخَلَّفَ خَلْفَهُ Ve عَلاَ فَوْقَ السَّمَاءِ Semanın üstüne yükseldi *(Kim?)* وَلِيدُ اَرْضٍ Yerin çocuğu arkasında bıraktı *(Neyi?)* زَمَنًا وَاَرْضًا Zamanı ve yeri

وَهٰذِهِ الدَّوْلَةُ Bu nimet *(Nedir?)* اَنَّمَا تَيَسَّرَتْ لِلْاِنْسَانِ Yalnız insana nasip oldu *(Ne ile?)* بِوَاسِطَةِ جُزْئِهِ الْاَرْضِىِّ Onun toprak latifesi sebebiyle وَالْقَلْبُ الَّذِى صَارَ عَرْشَ اللّٰهِ Allah'ın arşı olan kalp de اِنَّمَا هُوَ بِدَوْلَةِ الْعُنْصُرِ التُّرَابِىِّ O da ancak toprak latifesi nimetiyle الَّذِى جَامِعٌ لِلْكُلِّ Ki, o herşeyi toplamıştır وَمَرْكَزُ دَائِرَةِ الْاِمْكَانِ Ve imkan dairesinin merkezidir نَعَمْ اِنَّمَا نَالَتِ الْاَرْضُ Evet! sadece yer ulaştı *(Neye?)* كُلَّ هٰذَا الْعُلُوِّ وَالرِّفْعَةِ Bu yücelik ve üstünlüğün tümüne *(Nereden ulaştı?)* مِنَ الضِّعَةِ وَعَدَمِ التَّرَفُّعِ Düşüklük ve derecesizlikten وَجَعَلَهَا التَّوَاضُعُ عَالِيَةً Ve tevazu onu yüce eyledi مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ سُبْحَانَهُ Kim Allah Sübhânehü'ye boyun eğerse رَفَعَهُ اللّٰهُ Allah onu yükseltir فَاِذَا رَجَعَ الْاِنْسَانُ اِلَى الْاَصْلِ Ve insan asla döndüğünde *(Ne zaman?)* بَعْدَ تَمَامِ مُدَّةِ رُجُوعِهِ وَدَعْوَتِهِ Davet ve dönüş müddeti tamamlandıktan sonra وَبَعْدَ انْصِبَاغِهِ Ve boyandıktan sonra *(Ne ile?)* بِصِبْغِ الْاَصْلِ Aslın boyasıyla وَصَارَ مُتَوَجِّهًا اِلَى جَنَابِ الْقُدْسِ Ve de Allah'a yönelici olduktan sonra فَالْيَقِينُ Kesin olan şudur ki: اَنَّ الْاِخْتِصَاصَ وَالْاِنْبِسَاطَ Genişlik ve özellik الَّذِى يَتَيَسَّرُ لَهُ هُنَاكَ Ki, ona orada nasip olur *(Nedir?)* لاَ يَكُونُ هُوَ لِغَيْرِهِ O insandan başkası için olmaz وَقُرْبُ الْمَنْزِلَةِ Derece yakınlığı الَّذِى يَحْصُلُ لَهُ فِيهِ Ki, insana orada hasıl olmaktadır *(Bu yakınlık nedir?)* لَيْسَ لِغَيْرِهِ Başkası için yoktur فَاِنَّهُ صَارَ وَاصِلاً فَانِيًا Çünkü o, vuslata ermiş bir fani oldu وَحَصَلَ لَهُ الْبَقَاءُ بِالْاَصْلِ Ona asılla beka hasıl oldu وَصَارَ مُنْصَبِغًا بِصِبْغِ الْاَصْلِ Ve aslın boyasıyla boyanmış oldu فَاَيْنَ الْمَجَالُ لِغَيْرِهِ Başkası için nerede o imkan? حَتَّى يَدَّعُونَ الْمُسَاوَاةَ لَهُ Ta ki ona eşitliği iddia edebilsinler فَاِنَّ انْصِبَاغَ الْغَيْرِ Çünkü diğerlerinin (meleklerin) boyanması وَاِنْ كَانَ لِاعْتِبَارِ التَّجَرُّدِ وَالتَّنَزُّهِ (Zat'ın sıfatlardan) mücerret ve münezzeh olma itibarıyla اَكْمَلَ وَاَتَمَّ Daha mükemmel ve daha tamam olsa da وَلٰكِنَّهُ نَاشٍ مِنْ خَارِجٍ Fakat bu durum dışarıdan doğmuştur

وَحَيْثُ كَانَ Sonradan olma bir hükümdür حُكْمٌ عَارِضِىٌّ (Nedir?) Onun hükmü فَحُكْمُهُ كَانَ حُكْمُهُ حُكْمَ الذَّاتِىِّ İnsanın boyanması bâtınî olduğundan اِنْصِبَاغُ الاِنْسَانِ بَاطِنِيًّا Onun hükmü zâtînin hükmü oldu شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا Aralarında çok fark vardır وَهٰذَا الْكَمَالُ مَخْصُوصٌ Bu mükemmellik mahsustur (Kime?) بِالاَنْبِيَاءِ Peygamberlere صَلَوَاتُ اللّٰهِ تَعَالٰى وَتَسْلِيمَاتُهُ Allâh Teâla'nın salat-u selamları olsun (Kime?) عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ Onların hepsine وَهُمُ الْمُرَادُونَ Kastedilenler onlardır (Ne ile?) بِخَوَاصِّ الْبَشَرِ İnsanların seçkinleri ifadesiyle (Daha kim kastedilir?) وَمَنْ يُبَشَّرُ Müjdelenen kişidir (Ne ile?) بِهٰذِهِ الدَّوْلَةِ الْعُظْمٰى Bu büyük nimet ile (Nasıl?) بِالْوِرَاثَةِ وَالتَّبَعِيَّةِ Varis ve tabi olmak suretiyle وَكَانَ حُصُولُ هٰذِهِ الدَّوْلَةِ Bu nimet meydana gelmesi oldu (Kimlerde?) فِى اَصْحَابِ الاَنْبِيَاءِ Peygamberlerin ashabında عَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ Onlara salat-u selam olsun (Ne sebebiyle?) بِبَرَكَةِ الصُّحْبَةِ Sohbet bereketi sebebiyle (Bu nimet ne oldu?) اَكْثَرَ وَاَزْيَدَ Daha çok ve daha fazla وَيُشَرَّفُ بِهَا Bu nimetle şereflenir غَيْرُ الاَصْحَابِ أَيْضًا Ashabın dışındakiler de وَاِنْ كَانَ قَلِيلًا Her ne kadar az olsalar da بَلْ اَقَلَّ Bilakis çok az olsalar da ﴿شِعْرٌ﴾ Şiir:

وَاِذَا أَتٰى Geldiği zaman (Nereye?) بَابَ الْعَجُوزِ Kocakarının kapısına (Kim?) خَلِيفَةٌ Halife اِيَّاكَ يَا صَاحِ Sakın ha dostum! وَنَتْفَ سِبَالِكَ Bıyıklarını yolma

رَبَّنَا اَتْمِمْ لَنَا Ey Rabbimiz! bize tamamla (Neyi?) نُورَنَا Nurumuzu وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا Bizim günahlarımızı bağışla اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ Çünkü sen her şeye gücü yetensin (Kim hürmetine?) بِحُرْمَةِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ Peygamberlerin efendisinin hürmetine عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ Ona ve diğer peygamberlere olsun (Ne?) اَلصَّلَوَاتُ وَالتَّحِيَّاتُ وَالتَّسْلِيمَاتُ Salât, tahiyyat ve selamlar.